

*Mr Emir Ćorović, asistent
Pravno-ekonomskog fakulteta
Državnog univerziteta u Novom Pazaru*

KRIVIČNO DELO NEDAVANJE IZDRŽAVANJA - Teorijski i praktični aspekti -

Sažetak: U prvom delu rada ukazano je na zakonsku dužnost izdržavanja predviđenu Porodičnim zakonom Republike Srbije, na okolnost preventivnog značaja inkriminisanja neispunjenja ove dužnosti, kao i činjenicu da je problematika vezana za nedavanje izdržavanja bila predmet IX međunarodnog kongresa za krivično pravo.

U drugom delu rada analizirani su elementi bića krivičnog dela nedavanja izdržavanja iz čl. 195 Krivičnog zakonika. Akcenat je stavljen na koncept radnje izvršenja i njen odnos sa supsidijarnim karakterom krivičnopravne zaštite. Pored toga ukazano je na prirodu dela, elemente krivice kod istog, odnos sa krivičnim delima zapuštanje ili zlostavljanje maloletnog lica i kršenje porodičnih obaveza, kritički je razmotren njegov teži oblik itd. Problematika dela je posmatrana kako sa teorijskih, tako i sa praktičnih pozicija.

U poslednjem, trećem delu rada autor predlaže izvesne korekcije u biću krivičnog dela nedavanja izdržavanja iz čl. 195 Krivičnog zakonika.

Ključne reči: nedavanje izdržavanja, izbegavanje davanja izdržavanja, supsidijarni karakter krivičnopravne zaštite, nečinjenje, trajno krivično delo, produženo krivično delo, zapuštanje ili zlostavljanje maloletnog lica, kršenje porodičnih obaveza, teži oblik.

I

1. Dužnost izdržavanja članova porodice predstavlja tzv. zakonsku obligaciju. Prema Porodičnom zakonu Republike Srbije¹ (u daljem

---

¹ „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 18/05.

tekstu: PZ) izdržavanje predstavlja „pravo i dužnost članova porodice“ (čl. 8 st. 1). Ovu načelnu odredbu PZ je konkretizovao tako što je predvideo: dužnost uzajamnog izdržavanja supružnika (čl. 28, čl. 151), odnosno vanbračnih partnera (čl. 4 st. 2, čl. 152); dužnost izdržavanja majke deteta od strane oca deteta (čl. 153); dužnost izdržavanja dece od strane roditelja, odnosno drugih krvnih srodnika u pravoj ushodnoj liniji (čl. 73, čl. 154, 155); dužnost izdržavanja roditelja od strane dece, odnosno drugih krvnih srodnika u pravoj nishodnoj liniji (čl. 156); dužnost izdržavanja braće i sestara (čl. 157); dužnost izdržavanja adoptivnih srodnika (čl. 158); i dužnost izdržavanja tazbinski srodnika (čl. 159).

S obzirom da izdržavanje predstavlja institut civilnog prava, njegova realizacija se vrši u parničnom postupku. PZ sadrži posebna pravila (čl. 277 – 282) o postupku u sporovima povodom izdržavanja.

Izdržavanje se po pravilu daje u novcu, s tim da je zakonodavac ostavio mogućnost da se ova obaveza odredi i na drugi način, pod uslovom da se dužnik i poverilac o tome sporazumeju (čl. 161 PZ). U praksi, dužnik izdržavanja se, po pravilu, obavezuje da obavezu izdržavanja izmiruje u mesečnim intervalima.

2. Pored građanskopravne zaštite, pravo na izdržavanje u velikom broju zemalja uživa i krivičnopravnu zaštitu. Pojedini teoretičari (prof. *Levasseur*) smatraju da inkriminisanje neispunjenja dužnosti izdržavanja može biti od kriminalno-preventivnog značaja, s obzirom da pretpostavljeni učinioci ovog dela po pravilu nisu osobe koje su sklone vršenju krivičnih dela, tako da ih već i pretnja krivičnim postupkom i komplikacijama koje se s njim u vezi javljaju, može odvratiti od namere da ne plaćaju izdržavanje.²

Problematika vezana za ovo krivično delo je raspravljana na IX Međunarodnom kongresu za krivično pravo koji je 1964. godine održan u Hagu. Na Kongresu je naglašeno da povreda dužnosti izdržavanja predstavlja ozbiljan socijalni problem čiji značaj raste srazmerno mobilnosti savremenog društva. Od strane jednog broja učesnika na Kongresu (*Lombardo, Lopes Rey*) ukazano je upravo na problematiku migracije stanovništva i neplaćanja izdržavanja.³

---

² Hirjan, F. i Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu: Materijalnopravni i procesnopravni položaj maloljetnih počinilaca krivičnih djela-Krivičnopravna zaštita maloljetnika-Kriminalna politika*, Treće izdanje, Globus Zagreb, Ljubljana 1991, str. 240.

³ Ibid.

II

1. U glavi XIX Krivičnog zakonika Republike Srbije⁴ (u daljem tekstu: KZ) nalaze se krivična dela protiv braka i porodice. Krivično delo nedavanje izdržavanja je regulisano u čl. 195 KZ i kod istog možemo razlikovati osnovni (stav 1) i teži oblik (stav 3).

2. Stav 1 čl. 195 KZ glasi: „Ko ne daje izdržavanje za lice koje je po zakonu dužan da izdržava, a ta dužnost je utvrđena izvršnom sudskom odlukom ili izvršnim poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom, u iznosu i na način kako je to odlukom odnosno poravnanjem utvrđeno, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine“.

Iz citiranog vidimo da se krivično delo sastoji u nedavanju izdržavanja za lice koje je učinilac po zakonu dužan da izdržava. Radnja izvršenja je, shodno tome, postavljena kao nečinjenje, tj. propuštanje učinioaca da daje izdržavanje za lice koje je *ex lege* dužan da izdržava. Iako se radi o uskraćivanju (nedavanju) zakonskog izdržavanja, potrebno je da je dužnost davanja izdržavanja utvrđena izvršnom sudskom odlukom ili izvršnim poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom. Iz zakonske odredbe jasno proizilazi da krivično delo postoji ukoliko učinilac ne daje izdržavanje u iznosu i na način kako je to odlukom, odnosno poravnanjem utvrđeno.

3. Ovako postavljeno biće krivičnog dela izaziva odgovarajuće teorijske i praktične dileme. Naime, radnja izvršenja određena kao nedavanje izdržavanja u iznosu i na način kako je to utvrđeno odlukom odnosno poravnanjem nije u skladu sa supsidijarnom prirodom krivičnopravne zaštite. Supsidijarnost krivično- pravne zaštite se ogleda u tome da krivično pravo ne treba da preuzima zadatke koji se mogu ostvariti lakšim merama prisile ili bez nje,⁵ odnosno, jednostavnije rečeno, krivičnopravna zaštita treba da bude poslednje sredstvo (*ultima ratio*) u zaštiti određenih vrednosti.⁶

Pošto je izdržavanje jedana građanskopravna kategorija, ovo pravo poverilac zakonskog izdržavanja primarno treba da ostvaruje u građanskom -izvršnom postupku. Krivičnopravnoj zaštiti bi imalo mesta jedino u slučaju da dužnik izdržavanja, pored toga što ne daje izdržavanje, preduzima odgovarajuće akte kojima onemogućava ili otežava prinudnu realizaciju ovog poveriočevog prava. Na primer, ukoliko dužnik izdrža-

---

⁴ „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 85/05, 88/05 i 107/05

⁵ Bačić, F., *Kazneno pravo, Opći dio*, Peto prerađeno i prošireno izdanje, Informator, Zagreb, 1998, str. 7.

⁶ Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, „Službeni glasnik“, Beograd, 2006, str. 31.

vanja napusti posao pa na taj način onemogućiti naplatu izdržavanja preko svojih primanja; ili ukoliko dužnik izdržavanja često menja mesto svog boravišta i na taj način onemogućava popisivanje svojih pokretnih stvari u cilju njihove prinudne prodaje i namirenja poverioca zakonskog izdržavanja; dalje, ako dužnik poklanja, odnosno otuđuje u bescenje svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, odnosno ukoliko krije sredstva dobijena od prodaje svoje imovine; zatim ukoliko daje lažne podatke o svojim prihodima ili imovini sa ciljem da na taj način oteža naplatu poveriočevog potraživanja itd.

Radnja izvršenja ovog dela *de lege lata* omogućava da se svaki oblik nedavanja izdržavanja okarakterise kao krivično delo. Krivično delo postoji i ukoliko učinilac ne daje izdržavanje **u iznosu i na način** kako je to određeno odlukom odnosno poravnanjem. Znači i u slučaju docnje sa ispunjenjem svoje činidne dužnik izdržavanja čini krivično delo. Ovakvo rešenje je neprihvatljivo sa stanovišta supsidijarnosti krivičnogpravnog zaštite.

Rešenje koje je postojalo prema prethodnom Krivičnom zakonu Srbije,⁷ do njegovih izmena iz 2002. godine,⁸ bilo je po našem mišljenju znatno bolje. Tako, u čl. 119 st. 1 ovog Zakona je stajalo: „**Ko izbegava da daje izdržavanje** za lice koje je po zakonu dužno da izdržava a ta dužnost je utvrđena na osnovu izvršne sudske odluke ili izvršnog poravnjenja pred sudom ili drugim nadležnim organom, kazniće se zatvorom do jedne godine“.

Iz citiranog vidimo da nije bio inkriminisan svaki vid nedavanja izdržavanja, već samo **izbegavanje** da se daje izdržavanje.⁹ Izbegavanje da se daje izdržavanje predstavljalo je, u stvari, **namerno nedavanje izdržavanja**.¹⁰ To je značilo da je učinilac krivičnog dela „objektivno bio u mogućnosti da daje izdržavanje ali isto ne čini već ga na razne načine onemogućava, kao na primer, prikriivanjem svoje zarade, čestim promenama mesta za-

---

⁷ „Službeni glasnik Socijalističke Republike Srbije“, br. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90 i „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 16/90, 49/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03, 67/03.

⁸ „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 10/02.

⁹ Čl. 119 KZ RS je do izmena iz 2002. godine nosio naziv „Izbegavanje davanja izdržavanja“. Do Novela iz 1994. godine čl. 119 KZ RS je nosio naziv „Neplaćanje alimentacije“.

¹⁰ Vidi: Radovanović, M. i Đorđević, M., *Krivično pravo, Posebni deo*, Drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, „Savremena administracija“, Beograd, 1967, str. 179, Stojanović, Z. i Perić, O., *Krivično pravo, Posebni deo*, Treće dopunjeno izdanje, „Službeni glasnik“, Beograd, 1999, str. 149, *Zaštita deteta od zlostavljanja*, Priručnik za centre za socijalni rad i druge službe u lokalnoj zajednici, Jugoslovenski centar za prava deteta, Beograd, 2001, str. 57.

poslenja i boravka, napuštanjem radnog odnosa i sl¹¹. S tim u vezi u odluci Okružnog suda u Beogradu Kž. br. 653/92¹² stoji: „Izbegavanje se može vršiti na razne načine kao što su neprijavljivanje zaposlenja, menjanje radnog mesta, skrivanje imovine, fiktivni prenos imovine na drugo lice, menjanje mesta stanovanja i sl., sve u cilju da se osujeti izvršenje na svojoj imovini. U ovom slučaju prvostepeni sud je pravilno zaključio da time što se okrivljeni pasivno držao i nije izvršavao svoju obavezu ne čini krivično delo neplaćanja alimentacije iz člana 119 stav 1 KZS“.

Znači nedavanje izdržavanja se *per se* nije smatralo krivičnim delom, već je bilo potrebno da se radi o izbegavanju davanja izdržavanja, a ta okolnost se utvrđivala iz postupaka učinioca koji prate njegovu neizvršavanje utvrđene dužnosti izdržavanja. Na ovaj način je bila uklonjena opasnost da se puko nedavanje izdržavanja, tj. neispunjenje jedne građanskopravne obaveze tretira kao krivično delo.¹³

U uporednom pravu nismo, povodom ovog pitanja, mogli naći primere koji odgovaraju našem pozitivnopravnom rešenju. S tim u vezi ukažimo na neka rešenja iz inostranog prava. Tako, francuski KZ u čl. 227-3¹⁴ inkriminiše neizvršenje sudske odluke ili sudskog poravnania kojim je određena obaveza nekom licu da plaća u korist svoje zakonite (rođene ili usvojene) dece, potomaka, predaka ili supružnika, odgovarajuća novčana ili druga davanja, na osnovu neke porodične obaveze predviđene Građanskim zakonikom, ali samo u slučaju **neispunjenja te dužnosti u celosti više od dva meseca**. Inače francuski zakonodavac je kao kažnjivo ponašanje predvideo (čl. 227-4) i izbegavanje obaveznog lica da poverioca izdržavanja obavesti o promeni svog zvaničnog boravišta u roku od mesec dana od dana promene. Dalje, u § 170b KZ Nemačke¹⁵ inkriminisano je uskraćivanje zakonske obaveze izdržavanja samo ako dođe do **ugrožavanja** životnih potreba izdržavanog lica, odnosno ako bi te potrebe, bez pomoći drugog, **bile ugrožene**. Prema čl. 157 KZ Ruske Federacije¹⁶ kažnji-

¹¹ Radovanović, M. i Đorđević, M., *Krivično pravo, Posebni deo*, op.cit., str. 179-180.

¹² Sudska praksa elektronskog paket programa propisa i sudske prakse „INFOTEK“.

¹³ Slično: Hirjan, F. i Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu*, op.cit., str. 242.

¹⁴ *Penal Code*, With participation of Jonh Rason SPENCER, QC, Professor of law, University of Cambridge, Fellow of Selwyn College, na internet adresi (preuzet dana 16.04.2008. godine): wings.buffalo.edu/law/bclc

¹⁵ *Krivični zakonik Savezne Republike Nemačke sa Uvodnim zakonom za Krivični zakonik i Vojno krivičnim zakonom*, (Uporedni srpski i nemački tekst) Prevod: D. Pavlović, „Centar marketing“, Pravno izdavački centar, Beograd, 1998.

¹⁶ *Kommentariū k Ugolovnomu kodeksu Rossijskoj Federacii*, Pod Redakciej A.I. Raroga, 4-e izdanje, Pererabotannoe i dopolnennoe, Moskovskaja gosudarstvennaja juridičeskaja akademija, Kodeks, Moskva, 2007, str. 273 - 276.

vo je **zlonamerno uzdržavanje od uplate** sredstava koja su određena sudskom odlukom za izdržavanje odgovarajućih lica. Hrvatski KZ (čl. 209)¹⁷ je radnju ovog dela odredio kao **izbegavanje davanja izdržavanja** za lice koje je učinilac na osnovu izvršne odluke ili sudskog poravnjanja dužan izdržavati, odnosno kao **odbijanje izvršenja** takve obaveze. KZ Makedonije u čl. 202 ovo krivično delo određuje kao **izbegavanje davanja izdržavanja** koje je određeno izvršnom sudskom odlukom ili poravnanjem.¹⁸

Iako bi se i nekim od navedenih inostranih rešenja mogle uputiti kritike, smatramo da su ista, sa stanovišta karaktera krivičnoprane zaštite, ipak prihvatljivija.

4. Krivično delo nedavanja izdržavanja predstavlja pravi omisivni delikt. Nedavanje izdržavanja može se izvršiti samo pasivnim ponašanjem (nečinjenjem, propuštanjem) učinioca, tj. njegovim propuštanjem da daje izdržavanje na koje je obavezan po osnovu izvršne sudske odluke ili izvršnog poravnjanja koje je zaključeno pred sudom ili drugim nadležnim organom. Znači propuštanje da se daje utvrđeno izdržavanje je predviđeno kao krivično delo, te su time ispunjeni uslovi za konstrukciju pravog krivičnog dela nečinjenja iz čl. 15 st. 1 našeg KZ.

Na prirodu radnje ovog krivičnog dela ne utiče ni okolnost da se ona može izvršiti i, na primer, delimičnim ispunjenjem utvrđene dužnosti, ili, pak, nekom drugom činidbom, a ne onom na koju dužnost izdržavanja glasi. Naime, smisao inkriminacije leži u nedavanju dužnog izdržavanja „**u iznosu i na način**“ kako je to odlukom odnosno poravnanjem utvrđeno“. Ukoliko se radnja učinioca sastojala u delimičnom ispunjenju utvrđene dužnosti, odnosno u nekoj drugoj, a ne u utvrđenoj činidbi, ista u normativnom smislu ostaje radnja nečinjenja, s obzirom da učinilac svoju dužnost **nije ispunio u iznosu i na način** kako je to određeno odlukom odnosno poravnanjem.

5. Dužnost izdržavanja srodnika (krvnih, adoptivnih i tazbinskih), supružnika i vanbračnih partnera predstavlja zakonsku obavezu. Ali kršenjem te načelne (opšte) zakonske obaveze ne ostvaruje se biće ovog krivičnog dela. Za postojanje krivičnog dela nedavanja izdržavanja potrebno je da je zakonska obaveza izdržavanja utvrđena sudskom odlukom ili poravnanjem zaključenim pred sudom ili drugim nadležnim organom.

Neispunjenje opšte zakonske obaveze izdržavanja koja nije utvrđena odlukom ili poravnanjem može, eventualno, predstavljati neko drugo kri-

---

¹⁷ Bačić, F. i Pavlović, Š., *Kazneno pravo, Posebni dio*, I izdanje, Informator, Zagreb, 2001, str. 191.

¹⁸ Kambovski, V., *Kazneno pravo, Poseben del*, Treto, potpolno izmeneto izdanie, Prosvetno delo, Skopje, 1997, str. 240.

vično delo, kao na primer zapuštanje ili zlostavljanje maloletnog lica iz čl. 193 KZ ili kršenje porodičnih obaveza iz čl. 196 KZ. Tako, Savezni vrhovni sud je u odluci Kž. br. 114/60 našao da se radi o zapuštanju maloletnika kada je okrivljeni kao otac zanemario da se „stara o svom detetu, da vodi brigu o smeštaju majke i novorođenog deteta i njihovoj ishrani u prvim danima po rođenju deteta, kad majka inače nije sposobna za rad, niti je u stanju da sama brine o sebi i detetu“.¹⁹ Ili, odlukom istog suda Kž. 95/64, kao isto delo su kvalifikovane radnje oca koji je dvadeset meseci bio odsutan od kuće i koji za to vreme porodici nije davao nikakvu materijalnu pomoć.²⁰ Iz ovih primera vidimo da kršenje opšte zakonske dužnosti izdržavanja pod odgovarajućim uslovima može predstavljati krivično delo iz čl. 193 KZ.

S druge strane da bi se kršenje opšte zakonske dužnosti izdržavanja moglo okarakterisati kao krivično delo kršenje porodičnih obaveza iz čl. 196 KZ potrebno je da budu ispunjeni odgovarajući uslovi kao: 1. da se radi o članu porodice koji nije u stanju da se sam stara o sebi i 2. da se kršenjem zakonom utvrđene porodične obaveze (tj. opšte zakonske obaveze izdržavanja) taj član porodice stavlja u teškom položaju.²¹ Takva situacija bi, na primer, postojala u slučaju kada jedan supružnik ne bi davao materijalnu pomoć drugom, hendikepiranom i za rad nesposobnom supružniku i na taj način ga ostavi bez potrebnih sredstava za egzistenciju, lečenje i sl., što bi se moglo smatrati teškim položajem. U ovom primeru od strane jednog supružnika prekršene su zakonom utvrđene (opšte) obaveze supružnika da se pomažu (čl. 25 PZ) i uzajamno izdržavaju (čl. 27 PZ) i na taj način je drugi supružnik, kao član porodice koji nije u stanju da se stara o sebi, ostavljen u teškom položaju.

6. Iz prethodno rečenog proizilazi da dužnost učinioca na činjenje (davanje izdržavanja) proizilazi iz sudske odluke ili poravnanja koje je zaključeno pred sudom ili drugim nadležnim organom. Prema našem PZ sporovi iz oblasti izdržavanja spadaju u sudsku nadležnost. U tom smislu relevantne su jedino sudske odluke i poravnanja zaključena pred sudom. Zbog toga smatramo da je formulacija „poravnanje pred drugim nadležnim organom“ suvišna.²²

¹⁹ Vuković, S., *Osnovni krivični zakon i Krivični zakon Republike Srbije, Sa sudskom praksom, obrascima i registrom pojmova*, Prvo izdanje, Poslovni biro, Beograd, 2003, str. 177.

²⁰ Navedeno prema: Lazarević, L.J., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, „Savremena administracija“, Beograd, 2006, str. 546.

²¹ Tako i: Hirjan, F. i Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu*, op.cit., str. 243.

²² S tim uvezi valja ukazati da je Zakonom o posredovanju-medijaciji („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 18/2005) predviđeno da se taj postupak može primeniti, iz-

Kada je reč o sudskoj odluci tu se može raditi ne samo o presudi, nego i o rešenju, kao na primer rešenju o određivanju privremene mere kojim se dužnik izdržavanja (tj. učinilac) privremeno, do donošenja presude, obavezuje da daje izdržavanje za neko lice koje na osnovu zakona ima prava na to.

Moguće je da dužnost izdržavanja bude utvrđena sudskom odlukom inostranog suda, odnosno poravnanjem koje je zaključeno pred inostranim sudom, odnosno drugim nadležnim inostranim organom. Da bi jedna takva odluka, odnosno poravnanje moglo imati pravno dejstvo u našoj državi, potrebno je da ista u posebnom postupku bude priznata od strane našeg suda.²³ Istina naši zakoni dozvoljavaju da se inostrana odluka prizna i izvrši bez da je prethodno sproveden poseban postupak priznavanja.²⁴ U toj situaciji sudovi o priznanju inostrane odluke odlučuju kao o prethodnom pitanju u tekućem postupku, s tim da inostrana odluka ima dejstvo samo za taj (tekući) postupak. Zbog toga neizvršenje dužnosti izdržavanja prema inostranoj odluci koju je sud cenio kao prethodno pitanje ne može, po našem mišljenju, predstavljati radnju krivičnog dela nedavanja izdržavanja iz razloga što to priznanje ima dejstvo samo u tekućem postupku.

Odluka odnosno poravnanje iz kojeg proizilazi dužnost davanja izdržavanja mora imati svojstvo izvršnosti.²⁵ Ova okolnost jasno proizilazi iz teksta čl. 195 st. 1 KZ (kaže se: „**izvršnom** sudskom odlukom ili **izvršnim** poravnanjem pred sudom ili drugim nadležnim organom“).²⁶

---

među ostalog, i za razrešavanje spornih porodičnih odnosa ukoliko zakonom nije propisana isključiva nadležnost suda ili drugog organa (čl. 1 st. 1). Shodno tome, moguće bi bilo da se spor povodom izdržavanja rešava u postupku posredovanja. No, sporazum postignut u ovom postupku ima snagu vansudskog poravnanja, a isto nema karakter izvršne isprave. Da bi ovaj sporazum imao svojstvo sudskog poravnanja potrebno je da ga na zapisnik uzme sudija, nakon što oceni da je saglasan sa javnim poretkom (čl. 16 ovog Zakona). Znači sporazum postignut u postupku medijacije **sam po sebi** ne može biti valjan za procenu ispunjavanja dužnikove obaveze izdržavanja sa stanovišta krivičnog dela nedavanje izdržavanja.

²³ Vidi čl. 86-96 Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih država, „*Službeni list SFRJ*“, br. 43/82, 72/82 i „*Službeni list SRJ*“, br. 46/96. O pojmu strane sudske odluke vidi čl. 86 ovog Zakona.

²⁴ Čl. 101 st. 5 Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih država i čl. 25 st. 3 i 4 Zakona o izvršnom postupku („*Službeni glasnik Republike Srbije*“, br. 125/04).

²⁵ Slično: Atanacković, D., *Krivično pravo, posebni deo*, Beograd, 1985, str. 304, Lazarević, L.J., *Krivično pravo Jugoslavije, Posebni deo*, „Savremena administracija“, Beograd, 1995, str. 534.

²⁶ U ranijoj sudskoj praksi postojao je isti stav. Tako u odluci Vrhovnog suda Jugoslavije KZ-125/65 od 04.11.1965. godine. Navedeno prema: Hirjan, F. i Singer, M., *Maloletnici u krivičnom pravu*, op.cit., str. 243.

Ovakav pristup je sasvim opravdan, jer se realizacija prava na izdržavanje i u građanskom (izvršnom) postupku može tražiti tek pošto protekne paricioni rok, odnosno tek pošto odluka ili poravnanje steknu svojstvo izvršnosti. Suprotan pristup ne bi bio logičan, jer bi krivično delo postojalo i u slučaju kada poverilac izdržavanja to svoje pravo ne bi mogao realizovati u primarnom, građansko -izvršnom postupku. Inače, izvršnost po pravilu nastupa nakon pravnosnažnosti odluke, ali u nekim slučajevima ne mora biti tako, kao kada su u pitanju odluke kod kojih žalba ne zadržava izvršenje odluke²⁷ (na primer kod rešenja o određivanju privremene mere).

U pogledu ovog segmenta predmetne inkriminacije smatramo da bi bilo preciznije i ispravnije da Zakonik govori o „dužnosti koja je utvrđena izvršnom ispravom“ pošto taj izraz odgovara odredbama Zakona o izvršnom postupku Srbije (čl. 30), tj. zakona u čijoj kompetenciji je da reguliše pitanje izvršenja sudskih i drugih odluka i poravnanja.

Postavlja se pitanje šta će biti ukoliko „izvršna isprava iz koje proizilazi obaveza učinioca nije podobna da bude izvršiva (bilo iz razloga što obaveza nije određena u odgovarajućem novčanom iznosu niti procentu, ili nije određena druga vrsta davanja; ili obaveza glasi na dinarski iznos koji je nekada važio i koji je zbog inflatornih dešavanja obezvređen, a kasnije nije nikada revalorizovan)“²⁸. Ispravan je stav sudske prakse da u ovoj situaciji nema krivičnog dela. U zajedničkom mišljenju drugostepenog krivičnog odeljenja Okružnog suda u Beogradu, koje je doneto dana 18.05.2005. godine, stoji: „Ukoliko se obaveza okrivljenog zasniva na izvršnoj sudskoj odluci koja je neizvršiva, ne može se postaviti pitanje krivične odgovornosti okrivljenog za ovo krivično delo sve do izmene sudske odluke. Ovo sa razloga jer je radnja izvršenja ovog krivičnog dela *nedavanje izdržavanja u iznosu i na način kako je to utvrđeno sudskom odlukom*, koju okrivljeni svesno izbegava. Ako je sudska odluka neizvršiva ne može biti reči o svesnom izbegavanju ove obaveze, ali je potrebno tačno utvrditi vreme kada je odluka postala neizvršiva“²⁹.

Iako smatramo ispravnim stav sudske prakse o ovom pitanju, mislimo da bi argumentaciju za isti malo drugačije trebalo postaviti. Naime, ako je odluka odnosno poravnanje kojim je dužnost izdržavanja utvrđena neizvršiva, onda se pravo na izdržavanje ne bi moglo ostvariti ni u građanskom – izvršnom postupku. Nemogućnost ostvarivanja građansko-

²⁷ Čl. 32 st. 5 Zakona o izvršnom postupku.

²⁸ Ilčić, D., *Krivično delo nedavanje izdržavanja*, Bilten Okružnog suda u Beogradu, br. 72/2006, str. 81

²⁹ Ibid., str. 81-82.

pravne zaštite kao primarne, po logici stvari isključuje i krivičnopravnu zaštitu kao supsidijernu.

Ranije je bilo sporno da li je za utvrđivanje izbegavanja izdržavanja potrebno da se pokuša sa ostvarenjem ovog prava u izvršnom postupku.³⁰ U sudskoj praksi je preovlađivao stav da to nije potrebno (Savezni vrhovni sud Kž.193/57 od 13.11.1957. god.,³¹ Okružni sud u Beogradu Kž.12/92³²). Danas, imajući u vidu koncepciju radnje izvršenja, ovo pitanje nije aktuelno, jer delo postoji usled samog fakta nedavanja izdržavanja, tako da nije potrebno da je prethodno pokušano ostvarenje ovog prava u izvršnom postupku.

7. Objekt zaštite kod ovog dela jeste pravo na izdržavanje koje proizilazi iz porodičnih odnosa. Zato neće postojati ovo krivično delo ukoliko dužnik ne plaća dosuđenu štetu u vidu rente na ime izgubljenog izdržavanja prema čl. 194 Zakona o obligacionim odnosima.³³

8. U praksi se često dešava da je jednom sudskom odlukom, odnosno poravnanjem ustanovljena obaveza dužnika da daje izdržavanje za više lica (na primer za dvoje dece, ili bivšu suprugu i dete itd.). Ako dužnik izdržavanja ne daje izdržavanje za sva ta lica, ili za neka od njih, postojaće onoliko krivičnih dela nedavanja izdržavanja koliko postoji oštećenih poverilaca izdržavanja kojima je učinilac uskratio to pravo. U tom pravcu govori i sudska praksa. Tako, u odluci Okružnog suda u Čačku Kž. 37/03 stoji: „Naime, okrivljeni je obavezan da plaća izdržavanje za svoje dvoje mal. dece, pa kako izdržavanje ne daje za oba oštećena lica, onda uz pravilnu pravnu kvalifikaciju okrivljeni je izvršio dva krivična dela nedavanje izdržavanje iz čl. 119 KZS“.³⁴

Šta će biti ukoliko učinilac kontinuirano ne daje izdržavanje prema nekom licu? U teoriji i praksi je opšteprihvaćeno da se tu radi samo o jednom krivičnom delu, s tim da su prisutna različita shvatanja o tome po kojem osnovu postoji jedno krivično delo.

Po jednom shvatanju krivično delo nedavanja izdržavanja je trajno krivično delo.³⁵ Ovakav stav je mahom zastupljen u sudskoj praksi. Tako, u odluci Vrhovnog suda Srbije Kzz. 62/03 stoji: „Krivično delo za koje je okrivljena oglašena krivom trajno je krivično delo koje se vrši u kontinui-

---

³⁰ Hirjan, F. i Singer, M., *Maloljetnici u krivičnom pravu*, op.cit., str. 241-242.

³¹ Ibid.

³² Ilčić, D., *Krivično delo nedavanje izdržavanja*, op.cit., str. 84 (fusnota br. 8).

³³ „*Službeni list SFRJ*“, br. 29/78, 39/85, 57/89 i „*Službeni list SRJ*“, br. 31/93. Slično mišljenje u: Lazarević, L.J., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, op.cit., str. 552.

³⁴ Sudska praksa elektronskog paket programa propisa i sudske prakse „INFO-TEK“.

³⁵ Ilčić, D., *Krivično delo nedavanje izdržavanja*, op.cit., str. 85.

tetu i obaveza okrivljene traje sve do momenta prestanka zakonske obaveze izdržavanja, pa nastupanje zastarelosti plaćanja za neki period ne utiče na postojanje dela okrivljene za radnje za koje je oglašena krivom, a za koje nije nastupila zastarelost³⁶.

Sa iznetim shvatanjem se ne možemo složiti. Nedavanje izdržavanja ne predstavlja trajno krivično delo. Iako postoje različita shvatanja pojma trajnog krivičnog dela, svakako je potrebno, radi njegovog postojanja, da bude stvoreno odgovarajuće protivpravno stanje koje može trajati duže ili kraće vreme.³⁷ Ali nedavanjem izdržavanja se ne stvara nikakvo protivpravno stanje.³⁸ Samim činom propuštanja davanja dužnog izdržavanja delo je svršeno, što znači da ne nastaje protivpravno stanje koje je nužno potrebno za konstrukciju trajnog krivičnog dela.

Po drugom shvatanju, kada učinilac u kontinuitetu ne ispunjava dužnost izdržavanja prema jednom licu, postoji produženo krivično delo.³⁹ Sve do donošenja Krivičnog zakonika ovo shvatanje je bilo prihvatljivo. Međutim, KZ je u interpretativnim odredbama (čl. 112) uneo jednu novinu. U st. 30 čl. 112 KZ stoji: „Kad je **radnja krivičnog dela određena trajnim glagolom** smatra se da je delo učinjeno, ako je radnja izvršena jednom ili više puta“. Pošto izraz „ne daje“ predstavlja trajni glagol, to se

³⁶ Sudska praksa elektronskog paket programa propisa i sudske prakse „INFOTEK“.

³⁷ U našoj teoriji podela na trajna i trenutna krivična dela se temelji na činjenici **trajanja posledice**. Vidi na primer: Živanović, T., *Osnovi krivičnog prava, Opšti deo*, Drugo popravljeno i dopunjeno izdanje, Izdavačka knjižarnica Gece Kona, Beograd, 1922, str. 206-208, Radovanović, M., *Krivično pravo SFRJ, Opšti deo*, Drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Savremena administracija, Beograd, bez godine izdanja, str. 181-182, Čejović, B., *Krivično pravo, Opšti deo*, II izdanje, Jugoslovenski zavod za produktivnost rada, Beograd, 1985, str. 104-105. Posledica se u našoj teoriji mahom shvata realistički, kao „proizvedena promena ili stanje u spoljnom svetu“ (Citirano: Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, op.cit., str. 58). No, imamo i nešto drugačije određivanje trajnih krivičnih dela. Tako prof. Stojanović, objašnjavajući vreme izvršenja trajnih krivičnih dela, akcentat stavlja na njihovu radnju kada kaže da se kod ovih dela „radnja preduzima svo vreme trajanja protivpravnog stanja s ciljem održavanja tog stanja“. Dovođenjem radnje prestaje i protivpravno stanje. Vidi: Ibid., str. 81. U nemačkoj teoriji (Roxin) trajna krivična dela (*Dauerdelikte*) se određuju kao ona kod kojih delo nije dovršeno ostvarenjem bića dela, već se kroz trajnu deliktinu volju učinio (fortdauernden deliktischen Willen Täters) održava stvoreno protivpravno stanje. Po ovom autoru trajni delikti su uglavnom postavljeni kao delatnosna krivična dela (*Tätigkeitsdelikte*), s tim da to svojstvo mogu imati i posledična krivična dela (*Erfolgsdelikte*). Vidi: Roxin, C., *Strafrecht, Allgemeiner Teil*, Band I, Grundlagen, Der Aufbau der Verbrechenslehre, 4. Auflage, München, 2006, str. 330-331.

³⁸ Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, op.cit., str. 477.

³⁹ Vidi: Jovanović, LJ., Đurđić, V. i Jovašević, D., *Krivično pravo, Posebni deo*, Centar za publikacije, Niš, 2000, str. 299, Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, op.cit., str. 477.

odredba čl. 112 st. 30 KZ ima primeniti i na krivično delo nedavanje izdržavanja. Prema tome, ako dužnik izdržavanja u kontinuitetu ne daje izdržavanja za jedno lice on vrši jedno krivično delo nedavanja izdržavanja, a osnov tom (jednom) delu čini predmetna odredba KZ. Ovom odredbom je rešena problematika koja se vezuje za prividni sticaj kod tzv. krivičnih dela sa indiferentnim brojem radnji (činjenja, prourokovanja). To su ona dela kod kojih je, kako je to i u navedenom članu predstavljeno, radnja određena trajnim glagolom, pa je irelevantno da li je radnja preduzeta jednom ili više puta.⁴⁰

9. Krivično delo iz čl. 195 KZ može biti izvršeno samo sa umišljajem. Sadašnja konstrukcija dela omogućava da se i direktni i eventualni umišljaj jave kao oblici krivice kod istog. Direktni umišljaj postoji kada učinilac svesno i voljno ne daje utvrđeno izdržavanje što i hoće, dok se eventualni umišljaj javlja u onim situacijama kada je učinilac, na primer, svestan da usled promene zaposlenja ili mesta boravka može propustiti da podmiri izdržavanje u utvrđenom iznosu odnosno na utvrđeni način, pa na to ipak pristaje. Svest učinioca da postupa protivno sudskoj odluci odnosno poravnanju kojim mu je naloženo da daje izdržavanje čini, po našem mišljenju, njegovu svest o protivpravnosti (zabranjenosti) koja predstavlja konstitutivno obeležje krivice prema čl. 22 KZ. Naime, prema većinskom shvatanju svest o protivpravnosti se manifestuje kao „laička svest“ o zabranjenosti, što znači da je dovoljno da kod učinioca postoji svest „da čini nešto što je *pravno* zabranjeno“.⁴¹ U tom smislu kod učinioca je, u vezi sa ovim delom, potrebno da postoji svest da je njegovo ponašanje protivno sudskoj odluci odnosno poravnanju kojim je njegova dužnost izdržavanja utvrđena, s obzirom da je isti po prirodi stvari znao, odnosno mogao da zna za predmetnu odluku odnosno poravnanje, pa time i za svoju dužnost, a što, pak, predstavlja njegovu svest o zabranjenosti (protivpravnosti) dela.

10. Kao eventualni aktivni i pasivni subjekti kod ovog krivičnog dela mogu se javiti sva ona lica koja po pravilima PZ mogu biti poverioci odno-

---

⁴⁰ Lazarević, LJ., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, op.cit., str. 215-216.

⁴¹ Ambrož, M., *Predmet svesti o protivpravnosti i njezino mesto u okviru krivice*, U: Nove tendencije u savremenoj nauci krivičnog prava i naše krivično zakonodavstvo, Udruženje za krivično pravo i kriminologiju SCG, XLII redovno godišnje savetovanje udruženja, Intermex, Zlatibor/Beograd, 2005, str. 352. Istina postoje shvatanja koja, s punim pravom, ukazuju da svest o protivpravnosti treba shvatiti u materijalnom smislu, kao svest o socijalnom značenju dela, odnosno svest o društvenoj nedopuštenosti dela, a ne u formalnom smislu, po kom je potrebna svest učinioca da vreda određeni pravni propis. O tome: Bačić, F., *Kazneno pravo, Opći dio*, op.cit., str. 256.

sno dužnici izdržavanja. No, da bi se neko *in concreto* mogao smatrati učinioceom krivičnog dela potrebno je da je njegova dužnost izdržavanja utvrđena sudskom odlukom odnosno poravnanjem. Znači učinilac je ono lice koje je sudskom odlukom, odnosno poravnanjem određeno kao dužnik izdržavanja. *A contrario* pasivni subjekt je ono lice koje je sudskom odlukom, odnosno poravnanjem određeno kao poverilac izdržavanja.

11. U st. 2 čl. 195 KZ predviđen je jedan poseban osnov isključenja protivpravosti. Kaže se u navedenoj odredbi da se učinilac dela iz st. 1 (tj. osnovnog oblika) neće kazniti ako iz opravdanih razloga nije davao izdržavanje. Ova odredba predstavlja novinu u našem krivičnom zakonodavstvu, s tim da je i u ranijoj sudskoj praksi zauziman stav da krivičnog dela u navedenoj situaciji nema. Tako je Vrhovni sud Crne Gore u odluci Kzz. 5/75 našao da nema krivičnog dela kada učinilac nema imovine, a usled zdravstvenog stanja nije sposoban za privređivanje.⁴²

Radi se o jednoj opravdanoj odredbi, s tim da prilikom njene primene treba biti veoma pažljiv. Prvo, dužnost izdržavanja je već utvrđena sudskom odlukom odnosno poravnanjem zaključenim pred sudom ili drugim nadležnim organom, što znači da je sproveden postupak u kome je ekonomska snaga učinioaca utvrđena. Valja ukazati da se prema našem PZ kao kriterijum za određivanje izdržavanja uzimaju u obzir i mogućnosti dužnika izdržavanja, pa se radi utvrđivanja te okolnosti, između ostalog, cene i **mogućnosti dužnika za zaposlenje i sticanje zarade** (čl. 160 st. 3). Znači prilikom određivanja visine izdržavanja cene se i same **mogućnosti** za zaposlenje i sticanje zarade, a ne samo ona zarada i druga imovina koju učinilac ima u momentu vođenja parnice u kojoj se predmetne okolnosti utvrđuju. Isto tako, ne treba zaboraviti i to da PZ, u slučaju da se pogoršaju materijalne prilike na strani davaoca izdržavanja, omogućava da se odluka o izdržavanju promeni u njegovu korist. Ali do izmene te odluke dužnik izdržavanja mora izmirivati svoju dužnost na način i u iznosu kao je to njome određeno. Drugo, zakonodavac ima u vidu samo **opravdane** razloge zbog kojih je izdržavanje izostalo. Navedenom odlukom je ukazano šta bi se moglo smatrati opravdanim razlogom (nemanje imovine i nesposobnost privređivanja). U svakom slučaju uslov neće biti ispunjen ako se učinilac, s ciljem nedavanja izdržavanja, sam doveo u stanje u kojem nije u mogućnosti da daje izdržavanje.⁴³

12. Naravno krivično delo neće postojati ukoliko je dužnost izdržavanja prestala iz nekog zakonskog razloga, bez obzira da li je povodom toga doneta posebna odluka. U rešenju Okružnog suda u Beogradu, Kž.

⁴² Lazarević, LJ., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, op.cit., str. 553.

⁴³ Stojanović, Z., *Komentar Krivičnog zakonika*, op.cit., str. 478.

1719/06 od 21.06.2006. godine, je s tim u vezi navedeno: „Sud je utvrdio da je brak između okrivljenog i oštećene kao tužioca razveden u 1985. godini kada je ustanovljena i obaveza izdržavanja. Prema čl. 163 stav 2 Porodičnog zakona, ta obaveza traje pet godina. Kako je proteklo više od pet godina od dana prestanka braka, a kako ne postoji druga sudska odluka, to je sud našao da delo koje je okrivljenom stavljeno na teret nije krivično delo“.⁴⁴

13. Teži oblik ovog krivičnog dela postoji ukoliko su usled nedavanja izdržavanja nastupile teške posledice za izdržavano lice. Odredba nije baš najpreciznija. Zakonik ni primerice ne navodi šta se može smatrati teškim posledicama. U literaturi se kao primeri teških posledica navode zapadanje u tešku materijalnu situaciju, pogoršanje zdravstvenog stanja, napuštanje školovanja i sl.⁴⁵ Pitanje je, međutim, koliko se neke od nabrojanih okolnosti mogu podvesti pod teške posledice u smislu odredbe st. 2 čl.195 KZ? Na primer, pogoršanje zdravstvenog stanja usled nedavanja izdržavanja bi se moglo u nekim situacijama okarakterisati kao krivično delo kršenje porodičnih obaveza iz čl. 196 KZ. Ili situacija da maloletnik, kome roditelj ne daje dužno izdržavanje, napusti ili zanemari školovanje, podseća pre na krivično delo zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica iz čl. 193 st. 1 KZ, nego na teži oblik nedavanja izdržavanja. U svakom slučaju nepreciznost odredbe iz st. 3 stvara probleme u razlikovanju krivičnog dela nedavanja izdržavanja i navedenih krivičnih dela.

14. Za osnovni oblik krivičnog dela nedavanje izdržavanja propisana je alternativno novčana kazna ili zatvor do jedne godine, dok je za teži oblik propisana kazna zatvora od tri meseca do tri godine. Prema sudskoj praksi okolnost da učinilac duže vremena nije izvršavao svoju dužnost predstavlja otežavajuću okolnost prilikom odmeravanja kazne. U odluci Okružnog suda u Čačku Kž. 226/04⁴⁶ stoji: „Prvostepeni sud, prilikom odmeravanja kazne nije pravilno ocenio sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti. Naime, nije uzet u obzir vremenski period nedavanja izdržavanja po pravnosnažnoj presudi Opštinskog suda pa sve do zaključenja glavnog pretresa od 12.03.2004. godine. To znači da je upornost optuženog bila velika i sa jasno izraženom voljom i željom da ne daje izdržavanje“.

U stavu 4 čl. 195 KZ je predviđeno da sud može, ukoliko izrekne uslovnu osudu, odrediti učiniocu obavezu da izmiri dospеле obaveze i da

---

⁴⁴ Sudska praksa elektronskog paket programa propisa i sudske prakse „INGPRO 5+“.

⁴⁵ Lazarević, L.J., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, op.cit., str. 553.

⁴⁶ Sudska praksa elektronskog paket programa propisa i sudske prakse „INFOTEK“.

uredno daje izdržavanje. Prema shvatanju starije sudske prakse (odluka Vrhovnog suda Jugoslavije Kz. 40/54) sud može, kao obavezu u okviru izrečene uslovne osude, odrediti učiniocu da naknadi štetu koju je poverilac izdržavanja pretrpeo usled neprimanja izdržavanja (na primer kamatu na uzet zajam zbog izostanka izdržavanja).⁴⁷ Ovo shvatanje nije moguće primeniti prema odredbi st. 4 navedenog člana, ali ga je moguće primeniti prema odredbi čl. 65 st. 2 KZ. Neispunjenje navedenih obaveza može povući za sobom pozivanje uslovne osude.

III

Nakon izvršene analize krivičnog dela nedavanje izdržavanja može se konstatovati da su potrebne izvesne korekcije u njegovom biću. Pre svega radnja izvršenja mora biti drugačije određena. Smatramo da je najprikladnije, iako u uporednom pravu ima i drugačijih rešenja, da se koristi izraz „izbegavanje“ davanja izdržavanja. Na ovaj način se eliminiše mogućnost da se neizvršenje jedne građanskopravne obaveze „pretoči“ u radnju izvršenja krivičnog dela kakva situacija postoji po sada važećem zakonskom rešenju. Pored toga, smatramo korisnim da se delom izmeni i stilistika odredbe čl. 195 st. 1 KZ, tako što će se umesto izraza „izvršna sudska odluka ili izvršno poravnanje pred sudom ili drugim nadležnim organom“ upotrebiti izraz „izvršna isprava. U tom smislu smatramo da bi predmetna odredba *de lege ferenda* trebala da glasi: „**Ko izbegava da daje izdržavanje za lice koje je na osnovu zakona dužan da izdržava, a ta dužnost je utvrđena izvršnom ispravom...**“

Pored navedenog, mišljenja smo da je teži oblik suvišan, barem u formi u kojoj je postavljen. Kod krivičnog dela nedavanje izdržavanja objekt zaštite je pravo na izdržavanje, tako da treba inkriminisati samo ona ponašanja kojima se neko lice „namerno“ lišava tog prava. Inače, kvalifikovane oblike ovog dela ne poznaju ni napred navedeni inostrani krivični zakonici, sa izuzetkom KZ Hrvatske.

Zakonski izraz „teške posledice“, pored toga što je neodređen, može biti tumačen, kako je to navedeno u prethodnom izlaganju, na način kojim se zalazi u bića drugih krivičnih dela. Ukoliko, pak, zakonodavac smatra da bi odgovarajuće slučajeve trebalo inkriminisati kao teže oblike krivičnog dela nedavanja izdržavanja, onda bi kvalifikatorna okolnost morala biti preciznije određena. Na primer, u KZ Hrvatske je kao teži oblik predviđena situacija kada je delo učinjeno na štetu dece i maloletnika.⁴⁸

---

⁴⁷ Kambovski, V., *Kazneno pravo, Poseben del*, op.cit., str. 241.

⁴⁸ Bačić, F. i Pavlović, Š., *Kazneno pravo, Posebni dio*, op.cit., str. 192.

U tom smislu smatramo da bi teži oblik ovog krivičnog dela trebalo ili ukloniti iz zakonskog teksta, ili ga, pak, preciznije odrediti, tako što će se kvalifikatorna okolnost bliže konkretizovati, na primer s obzirom na uzrast pasivnog subjekta (maloletno lice), okolnost da učinilac duži period ne izmiruje svoju obavezu, ili činjenicu da je usled neprimanja izdržavanja onemogućeno ili znatno otežano zadovoljenje uobičajenih potreba oštećenog. Potonji slučaj bi mogao obuhvatati situacije kada oštećeno lice, na primer, pozajmljuje od trećih lica sredstva za podmirenje svojih svakodnevnih ili periodičnih potreba (ishrana, plaćanje režijskih izdataka i sl.), ili kada neke od tih potreba uopšte ne može da zadovolji usled nedostatka sredstava koja mu na ime izdržavanja pripadaju. Pod ovim pojmom bi se u nekim situacijama moglo razumeti i otežano zadovoljenje potreba u vezi sa školovanjem i lečenjem oštećenog, na primer ako je reč o maloletnom licu potrebno je da je usled neprimanja izdržavanja njegovo školovanje otežano (ne i onemogućeno, jer bi se tada radilo o zapuštanju maloletnog lica iz čl. 193 st.1 KZ), ili ako je reč o lečenju, da bi postojao teži oblik ovog dela, ne bi smelo da se radi o članu porodice koji nije u stanju da se stara o sebi, jer bi tada postojalo delo iz čl. 196 KZ.

Izneti predlozi bi po našem mišljenju otklonili one probleme koji se vezuju za teži oblik *de lege lata*, mada, opet ponavljamo, ne smatramo nužnim da kvalifikovani oblik i egzistira u našem KZ.

*Emir Ćorović, LL.M. Assistant
Law- Economic Faculty
State University in Novi Pazar*

Crime of Failure to Provide Maintenance - Theoretical and practical aspects -

Abstract

In the first part of the paper the author speaks about legal duty to providing maintenance which is prescribed in Family law act of The Republic of Serbia, about preventive importance of criminalizing failure to provide maintenance, and the fact that the problems about failure to provide maintenance were analyzed on the IX International Congress for Criminal Law.

In the second part of the paper, the author analyzes elements of the crime of Failure to Provide Maintenance from art. 195. Criminal code of The Republic of Serbia. Stress is put on work of commission and its relations with subsidiary character of crime law protection. Furthermore, it hints the nature of this crime, elements of guilt, its relations with crimes of Neglecting and Abusing a Minor and Violation of Family Duty, with critical analyzes of its graver form etc. Problems of this crime are analyzed from theoretical and practical aspects.

In the last, the third part of the paper, the author gives his proposal de lege ferenda about this crime.